

„Изтокът отива на Запад“: Източната философия в университетското образование по японистика в България

“East Goes West”: Eastern Philosophy and the Academic Curriculum of Japanese Studies in Bulgaria

Мадлен Данова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

Madeleine Danova

Sofia University “St. Kliment Ohridski” (Bulgaria)

Гергана Петкова. *Съзнателно образование. Примери от българската японистика*. Издателство „Звезди“, 2020, 155 с. ISBN 978-954-8697-82-8

Монографията *Съзнателно образование: Примери от българската японистика*“ (издателство „Звезди“, ISBN 978-954-8697-82-8) с автор Гергана Петкова за първи път прави успешен опит да представи пред академичната и пред широката публика как „Изтокът отива на Запад“, ако използваме заглавието на автобиографията на Янгхил Канг, един от най-популярните американски автори от азиатски произход, или как философските идеи на Изтока са повлияли практики и подходи в университетското обучение по японистика в България и по-конкретно в катедра „Японистика“ на Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

Изследването представлява едно задълбочено обобщение на научния и преподавателски опит не само на Гергана Петкова, но и на развитието на японистиката в България. Избраният подход на представяне на възможностите, които предоставя т.нар. съзнателно образование, обединява опита и перспективите пред преподаването както на чужд език като японския, така и запознаването с класическата и съвременната японска литература. Според дефиницията, която предлага авторката, „съзнателното образование“ трябва да се раз-

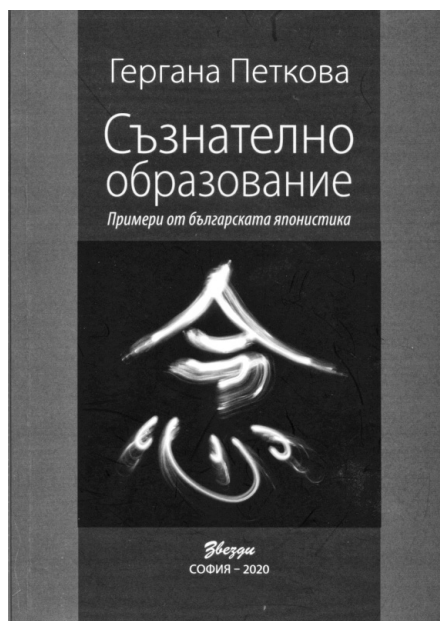
глежда като подход към образованието, чиято цел е „да обедини съществуващите методи за теоретично и интерактивно (включително хибридно) обучение с комплекс от целенасочени образователни действия в посока съзнателно организиране, усвояване и практикуване на учебния материал в постоянна връзка с реалността“ (с. 10).

Именно това разбиране за същността на обучението е залегнало в основата на представения в монографията богат опит от дейността на авторката като университетски преподавател. Новият и оригинален поглед към този процес обаче е постигнат чрез обвързването на този подход не само с практиката, но и с философски възгледи, пряко заимствани от далекоизточните учения и най-вече от будизма. Гергана Петкова още в началото на монографията определя

начина, по който трябва да се разбира терминът „съзнателно образование“: „В термина „съзнателно образование“ влиза разбирането за самоосъзнаването и осъзнаването на околната среда и взаимовръзките/взаимодействието между личността и обкръжението. В известен смисъл това „осъзнаване“ се доближава до будисткото разбиране за сати и сампаджанна...“ (с. 10).

Разгръщането на тези идеи е в първата част на изследването, „Какво е съзнателно образование“, в което през нетрадиционното преплитане на идеите на Маслоу, Дарвин и тези на Каору Ишикава, дзенбудизма и обратно към възгледите на Симпкинс и Дюи, обвързани с идеите на основоположника на сценичното изкуство *но*, Дзеами Мотокийо, авторката успява да създаде цялостна теория за „съзнателното образование“, подкрепена от примери от развитието на японистиката в България. Използвайки такива аналогии като еволюцията на видовете и естествения жизнен цикъл на растенията – от покълването на семето, което сме засели, през неговото израстване и разцъфване до повяхването му, за да се възроди отново във вечния кръговрат на живота, тя достига до извода, че „това се отнася както за материала, който се преподава/усвоява, така и за участниците в процеса“ (с. 57–58).

Нещо повече, според Гергана Петкова, за да е „най-адекватно на реалността, съзнателното образование трябва да е в постоянна връзка с тази реалност, като анализира възможностите, очакванията, нуждите и потенциала на всички взаимосвързани елементи. В случая с образованието по японистика

това означава съзнателна оценка на възможностите, очакванията, нуждите и потенциала на обучаеми, обучаващи, работодатели, учебна среда, обществена среда“ (с. 15). Именно на това е посветена и втората част на изследването, „Съзнателно образование в действие“, в която авторката представя добре подбрани и осмислени от гледна точка на съзнателното образование примери от работата си като университетски преподавател, а отскоро и ръководител на специалност „Японистика“ в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Тази част показва не само умението на Гергана Петкова за съчетаване на абстрактни теоретични постановки с практическите им измерения, но и богатството на личния ѝ опит като етнограф, литературовед, приложен лингвист и педагог. Всички примери са подкрепени не само от така разработения модел на съзнателно образование, но и документират пътя на една специалност към зрелостта. В това отношение богато документираните практики от живота на специалността и начина, по който студенти и преподаватели се превръщат в едно цяло, както и успешният опит на Гергана Петкова в теоретизирането на този опит, е това, което прави тази книга толкова ценна.

В заключение още веднъж трябва да се подчертае, че този опит за включване на традиционните европейски подходи към образованието и далекоизточната философска традиция е не само новаторски, но и изключително добър пример за развитие на науката по нетрадиционен начин. Още по-значимо е, че тези теоретични основи на изграждането на интегриран метод за обучение и усвояване на знания е подкрепен от значим емпиричен опит, който сам по себе си е важен принос в развитието не само на японистиката в България, но на изтокознанието като цяло.

Проф. д-р Мадлен Данова

m.danova@uni-sofia.bg

Софийски университет „Св. Климент Охридски“
бул. „Цар Освободител“ 15, София 1504, България

Prof. Madeleine Danova, PhD

m.danova@uni-sofia.bg

Sofia University “St. Kliment Ohridski”
15 Tzar Osvoboditel Blvd., Sofia 1504, Bulgaria